

KONGRESI, SIMPOZIJI, DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

PRVO ZASEDANJE SLOVENSKO-AVSTRIJSKE KOMISIJE ZGODOVINARJEV »SOSED V OGLEDALU SOSEDA (OD LETA 1848 DO DANES)«

(Bled, 9.–12. novembra 1993)

Prvo zasedanje slovensko-avstrijske komisije zgodovinarjev po osamosvojitvi Slovenije, ki je učinkovito potrdilo že dalj časa trajajoče razvejano in plodno sodelovanje med slovenskimi in avstrijskimi zgodovinarji, je na najboljši možni način pokazalo, da slovenski in avstrijski zgodovinarji že dolgo časa niso več ujetniki ali producenti nacionalnih mitov, s katerimi tako rada operira politika.

Čeprav je bila namreč tema zasedanja (*Sosed v ogledalu soseda – od leta 1848 do danes*) takšna, da bi kaj lahko zdrsnilo na raven cenenga politiziranja, se je zgodilo prav nasprotno. Teze, ki so jih predstavili slovenski in avstrijski zgodovinarji, so bile na las podobne in tudi v živahni diskusiji ni prihajalo do diametralno nasprotnih stališč.

Znanstveno srečanje, ki so ga organizirali in finačno podprli Nacionalni komite za zgodovinske vede Republike Slovenije, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Avstrijska akademija znanosti, Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije, Inštitut za novejšo zgodovino ter ljubljanska izpostava Avstrijskega inštituta za vzhodno in jugovzhodno Evropo, je – po pozdravnih govorih obeh predstavnikov slovensko-avstrijske komisije zgodovinarjev Franca Rozmana in Richarda G. Plaschke – otvoril **Vasilij Melik** z referatom *Gledanje Slovencev na druge narode habsburške monarhije*. V njem je na kratko, a nadvse plastično prikazal stališča Slovencev do večine narodov v monarhiji, ki so se seveda gibala v razponu od nekritičnega navdušenja in posnemanja do popolnega zavračanja.

V naslednjih dveh dneh so slovenski in avstrijski zgodovinarji predstavili še devet referatov.

V sredo, 10. novembra 1993, je prvi nastopil **Janez Cvirn**. V referatu *Nemško gledanje na Slovence (1848–1914)* je predstavil gledanje Nemcev, ki so živeli na Slovenskem, na svoje slovenske sodeželane. S številnimi primeri je prikazal, kako je tudi nemški nacionalizem zajemal iz istega stereotipa kot slovenski, namreč iz stereotipa o Slovencih kot narodu proletarcu (kot je zadevo formuliral potem, ko se je zdavnaj zasedrila v glavah ljudi, Ivan Cankar), hkrati pa je opozoril, kako je z vsestranskim razvojem Slovencev nemško gledanje na Slovence prihajalo v vedno večje nasprotje s stvarnostjo.

Tudi naslednji referent **Andreas Moritsch** s celovške univerze je v referatu *Nemško-avstrijski pogled na Slovence (1848–1914)* obravnaval podobno tematiko in prišel do podrobnih ugotovitev kot Janez Cvirn. **Igor Grdina** pa je z referatom *Nemško-slovenski odnosi v očeh slovenskih miselnih elit v prvi polovici 20. stoletja* posegel v čas druge svetovne vojne in navzoče avstrijske kolege navdušil zlasti s citati iz Novačanovih dnevnikov.

Popoldanski del zborovanja sta zaključila **Ernst Bruckmüller** in **Arnold Suppan**. Prvi je v referatu *Domišljajske predstave o vladanju in razvrednotenju v terminologiji klasičnega nacionalizma* analiziral nekatera dela pisatelja Friedricha von Gagera, ki se je rodil na gradu Mokrice (in nekaj časa živel tudi v Celju), drugi pa je predstavil nekoliko splošnejši referat z naslovom *Stereotipi in miselnost pri Slovencih in Avstrijcih*.

V četrtek, 11. novembra 1993, so svoje prispevke predstavili še Peter Vodopivec, Walter Lukan, Karl Stuhlpfarrer in Dušan Nečak. **Peter Vodopivec** je v referatu *Odnos Slovencev do habsburške monarhije, avstrijstva in nemštva po prvi svetovni vojni* lepo prikazal glavne momente, ki so vplivali na odnos Slovencev do avstrijstva in nemštva v kritičnem obdobju po razpadu dvojne monarhije. Zrcalno podobo istega problema pa je podal **Walter Lukan** v referatu *Podoba Slovencev pri nemških Avstrijcih pred in po prelomu 1918/1920*.

Karl Stuhlpfarrer je z referatom *Avstrijski pogled nazaj na Slovenijo v zadnjih petdesetih letih* učinkovito opozoril na glavne avstrijske stereotipe pri gledanju na Slovence, s predstavitvijo kratke ankete, ki jo je izvedel med svojimi študenti, pa pokazal, kako malo vedo Avstrijci o Sloveniji in Slovencih. Zadnji referent **Dušan Nečak** pa je v referatu *Slovenci o Avstrijcih in Avstriji v luči tiska po drugi svetovni vojni* podrobno analiziral odnos Slovencev do Avstrije in Avstrijcev v zadnjih petdesetih letih; v njem je opozoril, kako je na ta odnos v veliki meri vplivalo manjšinsko vprašanje.

Bogata diskusija, ki je sledila vsakemu sklopu referatov, a tudi neformalni razgovori med slovenskimi in avstrijskimi zgodovinarji v prostem času, vse to je 1. zasedanje avstrijsko-slovenske komisije zgodovinarjev naredilo še bolj zanimivo in pestro. V nadvse sproščenem vzdušju pa je

potekala tudi otvoritev novih prostorov ljubljanske izpostave Avstrijskega inštituta za vzhodno in jugovzhodno Evropo, ki so se je referenti in gostje udeležili v petek 12. novembra 1993 – namesto planirane ekskurzije v okolico Bleda.

1. zasedanju slovensko-avstrijske komisije zgodovinarjev so namenili veliko pozornosti tudi najvišji politični krogi. Zasedanje je tako otvoril državni sekretar Ministrstva za zunanje zadeve dr. Peter Vencelj. V sredo 10. novembra 1993 zvečer je udeležence in goste sprejela avstrijska ambasadorica dr. Jutta Stefan-Bastl, v četrtek 11. novembra pa je slovenske in avstrijske zgodovinarje pozdravil tudi predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. France Bernik.

Vsi referati bodo objavljeni v nemškem in slovenskem jeziku, in sicer v posebnem zborniku, ki naj bi izšel naslednje leto.

Janez Cvirn

PONATISI ZGODOVINSKEGA ČASOPISA

V seriji ponatisov starejših števk ZČ sta leta 1993 spet izšla dva zvezka in sicer št. 1–4 letnika 14/1960 in št. 3–4 letnika 28/1974. To sta že 28. in 29. ponatisnjeni zvezek.

Tematika zvezka iz 1960 sega od neolitika do časa med obema vojnoma. Josip Korošec piše o neolitu na Krasu in v Slovenskem primorju, Bogo Grafenauer o zgodnjefevdalni družbeni strukturi jugoslovanskih narodov, Nada Klaić o Neretljanski krajini v srednjem veku ter Jože Šorn o kartelizaciji industrije kleja v prvi Jugoslaviji. Milko Kos je avtor dveh krajših prispevkov o slovenski naselitvi na vzhodnem Tirolskem in zgornjem Koroškem ter v Halozah v 15. stoletju. Cena zvezka je **840 SIT**.

Zvezek iz 1974 vsebuje razprave Ignacija Vojeta o dubrovniških trgovcih na Balkanu v drugi polovici XV. stoletja, Antona Svetine o zgodovini Pliberka in okolice, Vasilija Melika o slovenski politiki v drugi polovici sedemdesetih let XIX. stoletja, Avgušтина Malleja o politiki na Koroškem v tem času. Vlado Valenčič piše o etnični strukturi Ljubljane po štetju iz 1880, Vera Kržišnik-Bukić o Mihajlu Rostoharju in »Napredni misli« in Tone Zorn o kulturni avtonomiji za koroške Slovence in nemški manjšini med obema vojnoma. Cena zvezka je **720 SIT**.

Marca 1994 pa sta bila ponatisnjena še dva starejša zvezka ZČ.

ZČ 3–4 letnika 22/1968 se začena z razpravo Janka Pleterskega o trializmu pri Slovencih in jugoslovanskem zedinjenju. Lojze Ude je obdelal upore slovenskega vojaštva v avstro-ogrski monarhiji. Ignacij Voje predstavlja knjige zadolžnic iz dubrovniškega arhiva, Vlado Valenčič ženitno svobodo in njene omejitve od fevdalizma do liberalizma, Iskra V. Čurkina pa osebnost Davorina Hostnika. Cena **840 SIT**.

ZČ 1–2 letnika 29/1975 objavlja predvsem referate iz piransko-tržaškega zborovanja slovenskih zgodovinarjev jeseni 1974. Metod Mikuž je tam referiral o vprašanju Julijske krajine in Trsta 1947–1954, Miroslav Pahor o piranskem statutu iz leta 1274, Ferdo Gestrin o trgovini slovenskih dežel z italijanskimi, Vasilij Melik, Franc Rozman, Branko Marušič in Avguštin Malle pa o slovenski politiki v Taaffejevi dobi. Med razpravami je še pregled Ferda Gestrina o zahodnojugoslovanskih deželah od 15. do srede 17. stoletja. Cena **960 SIT**.

Vse številke ZČ lahko dobite na sedežu Zveze zgodovinskih društev Slovenije v Ljubljani, Aškerčeva 2, tel. 061/17-69-210. Seznam je objavljen v vsaki številki ZČ. Člani zgodovinskih in muzejskih društev imajo **25%**, študenti pa **50% popusta**. Ponatise lahko naročite po dodatno znižani prednaročniški ceni.